

ZAHRAŇÍ

in.ihned.cz/zahranici

Svátky s vůní medu, hrušek a pálenky

VE SLOVENSKÉM ČERNÉM BALOGU SE SLAVÍ VÁNOCE JAK ZA NAŠICH BABIČEK

Neodmyslitelnou součástí Vánoc v Černém Balogu jsou betlehemci. Netvoří je starší generace, o níž se říká, že zachovává zvyky, ale často kluci, kteří stejně jako jejich vrstevníci chodí na diskotéky. Sami od sebe se před svátky setkávají, obstarají si kroj, naučí koledy a vyrobí betlém. Na půlnoční mši se sejdou v kostele, kde přivítají Ježíška na tomto světě.

FOTO: AUTOR

Anděl, Stacho, Fedor, Ivan a bača, pět chlapů představujících postavy tradičních koledníků, klouzali po silnici pokryté vrstvou sněhu a zamířili k nejbližší chalupě. „Betlehemců“, jak se jim tady říká, bylo odedávna pět a oblečení byli jako pastýři: plátěné kalhoty, košile, zápěstky, cedila, na nohou baganče nebo kapce, na hlavě vysoké betlémské klobouky z papíru a v rukou mohutné kyje s cinglárky z kousků řetězů.

Anděl byl oblečený do houně a nosil betlém. Do domu vešel jako první a svolával pastýře: „Sem sa, pastuškovia, ponáhľajte a Ježíška privítajte!“ Před očima nám běžely obrazy jako z historického filmu, ale kolem nebyly žádné kulisy, jen reálné domy a jejich obyvatelé.

Začalo to dřevem

Údolí kolem Černého Hronu byla ještě v 15. století prakticky liduprázdná. Všude kolem

hluboké neprostupné lesy, kam jen tu a tam zavítala lovecká družina uherských králů ze Zvolenského hradu. Jejich návštěvy byly ale tak řídké, že toho na konci 15. století využili valašští pastevci a začali na tato území pronikat se svými stády ovcí a koz. Aby pro ně zajistili pastvu, vypalovali a káceli do té doby nenarušené pralesy.

Konec jejich řádění udělal až rakouský královský erár roku 1545, když potřeboval zajistit dostatek dřeva pro doly v Banské Bystrici. Místní obyvatelé uměli kácet stromy, ale neměli žádné zkušenosti s jejich dopravou. Vídeň proto poslala do oblasti lesníky ze Štýrska a Solnohradska. Ti začali v údolích stavět suché a mokré smyky a na řekách vodní díla umožňující splavovat dříví.

Za prací do údolí kolem Černého Hronu přicházelo stále víc lidí z nejrůznějších koutů monarchie. To vše mělo také vliv na život a zvyky, které se tu formovaly.

Přivandrovalec z Alp

Řeka Čierny Hron dostala údajně své jméno podle barvy vody. Na jejím dně bylo množství humusu, který odnášely přívalové vody, a tak se barva řeky jevila jako úplně černá. Pověst vypráví, že mezi prvními, kdo se v těchto končinách usadil, byl dřevorubec Schwandtner, který přišel z alpských zemí i s početnou rodinou a zalíbilo se mu v místech, kde se do Černého Hronu vlévala bystrina protékající Velkou dolinou. Později se do těchto míst přistěhoval i dřevařský mistr se svým skladem. Nově vznikající osada dostala jméno Krám a stala se výchozím bodem pro vznik všech dalších dřevařských osad v povodí Černého Hronu.

Potřeba dřeva byla velká, a tak do oblasti přicházelo za prací stále více lidí. Jižní okraje Slovenska byly v té době ohroženy tureckým nebezpečím, a proto nejvíc nových přistěhovalců pocházelo právě odtud.